

קהילת ראש הגבעה

בנשיאות מורינו הגאון הרב דניאל בלסקי שליט"א
ומוה"ר אברהם משה רוט שליט"א

תוכן ענינים

- 2..... מעלתו של אדם נמדדת לפי יגיעתו ולא לפי כשרונותיו.....
הרב אברהם משה רוט שליט"א
- 3..... כל זמן שעוסקים בעבודה אין נמסרים בידכם.....
הרב אלימלך קארפ שליט"א
- 4..... WISE HEART.....
RABBI YOEL KLEIN SHLIT" A
- 5..... בדין י"ז תמוז ותשעה באב בזמן בית שני.....
הרב משה יונה הרטמן שליט"א
- 5..... THE MOST DESIRABLE SERVICE.....
RABBI YAAKOV KLEIN SHLIT" A
- 6..... קנאין פוגעין בו.....
הרב אברהם הירשוביץ שליט"א
- 7..... פסוק בפרשה.....
הרב גרשון ברטמן שליט"א
- 8..... האם גוי מצווה לא להכשיל יהודי.....
הרב מאיר שולביץ שליט"א
- 9..... דיני בין המצרים.....
הרב משה נאומבורג שליט"א
- 10..... כוח האשה לחזות פני עתיד.....
הרב נחום יוסף נחם שליט"א
- 12..... מדור אחודה חידה.....
- 12..... והגדת לבנך.....

זמנים שבת פרשת פנחס תשע"ט

- 7:09..... הדלקות נרות
- 7:20..... מנחה
- 7:40..... קבלת שבת
- 9:15..... סוף זמן קריאת שמע
- 9:15..... שחרית
- 9:45..... ברכו
- ~ קידוש ~
- 2:30..... חברת תהילים
- 2:55..... חברת מחודדים בפוך
- 6:15..... אבות ובנים
- 7:20..... מנחה
- ~ סעודה שלישית ~
- 8:35..... מעריב
- 9:01..... מעריב ר"ת 72

A Message from the Rav

Rabbi Daniel Belsky shlit" a

We stand once again before the 17th of Tammuz. This year it will be on Shabbos and it will be a day of feasting. May we merit that it remain that way. The Yalkut in this week's Parsha notes that there should have been a festival in Tammuz, Av, and Ellul: if not for what was done with the egel. These three festivals were replaced with Rosh Hashana, Yom Cippurim, and Succos in Tishrei. This is obviously a definitive statement. Rosh Hashana should have been in Tammuz. The Pnei Yehoshua explains (Rosh Hashana 3a) that the giving of Luchos in Tammuz would be ample reason to begin counting time from then. At that moment man reached his completion. The month of Av should have been the month of Yom HaCippurim. This is easily explained by the Mishne at the end of Taanis. The day of the consecration of the Mikdash - in the days of Shlomo

- was Yom HaCippurim. Yom Chasunaso Veyom Simchas Lebo. The entry into Eretz Yisroel should have been in Av - and the Mikdash would have been built immediately. The month of Ellul should have been the month of Succos. This needs elaboration. The midrash states (see Tehilim 76-3) that before creation there was a plan to have a Succa in Shalem. This refers to the Beis Hamikdash. Just as Succos follows Yom Cippurim so too Ellul would be the proper time for Succos after the consecration in Av - but more simply as the prelude to Tishrei and creation. The world was created - certainly planned - in Ellul and man was created on Rosh Chodesh Tishrei. Day six. Shmini Atzeres is the festival that reflects creation (yom hageshamim). This would have been the natural pattern of the festivals. Now - we await the redemption. These days will once again be great festivals. Hopefully this year. May we merit - Amen... ☀

מעלתו של אדם נמדדת לפי יגיעתו ולא לפי כשרונותיו

הרב אברהם משה רוט שליט"א

א. "יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה"

אמרו חז"ל במדרש רבה: "מה ראה משה לבקש דבר זה אחר סדר נחלות? אלא כיון שירשו בנות צלפחד אביהן אמר משה הרי השעה שאתבע בה צרכי: אם הבנות יורשות, בדין הוא שירשו בני את כבודי, אמר לו הקב"ה 'נוצר תאנה יאכל פריה', בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך, הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלות הואיל והוא שרתך בכל כוחו כדאי הוא שישמש את ישראל, שאינו מאבד שכרו קח לך את יהושע בן נון וגו'."

בספר 'חכמת המצפון' הביא מספר 'נחלת אליעזר' שהקשה כיצד עלה על דעתו של משה רבינו שיש למנות את בניו למנהיגי העדה בזמן שאינם ראויים לכך?

ובודאי, אם ביקש משה למנותם להנהיגה הרי שהיה סובר שהם ראויים לזה מצד מעלתם והשגתם בתורה, ואפשר אף שבניו היו שווים בדרגתם ליהושע, אם כן איפוא מדוע אמר עליהם הקב"ה 'ישבו להם ולא עסקו בתורה'?

אלא ידוע שעיקר השכר בתורה ובמצוות ניתן עבור העמל ולא לפי ההשגות, וכפי ביאורו המפורסם של החפץ חיים על מה שאומרים בתפילות יציאת בית המדרש 'אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר', ותמה החפץ חיים, והרי כל הפועלים עמלים ומקבלים שכר, שאם אינם מקבלים משכורתם למה זה הם עמלים.

וביאר, שבנוהג שבעולם מי ששכר פועל לתפור לו בגד או מנעלים והפועל יעמול בזיעת אפיים כל היום וכל הלילה ולא יצליח לתפור את הבגד או המנעלים, כלום יקבל שכרו?! הרי הבעל-הבית אל הבגד נשאות עיניו, ואם לא השלים מלאכתו אף אם יעמול ימים רבים לא ישלם לו, כי לא עבור העמל הוא מקבל שכר אלא על המעשה, ועמל בלי מעשה אין בו תועלת. [ויש להוסיף שאף אם אינו פועל קבלן אלא שכיר, שאז מקבל אמנם שכר על שכירותו אף אם לא השלים המלאכה, אך מ"מ אין השכר על העמל אלא על העבודה, ואם במשך עבודתו חש כאב בראשו והיה צריך לעמול ולהתאמץ יותר, אינו מקבל תוספת שכר על זה, כי אין התשלום על העמל אלא על המלאכה]

לא כן הוא בלימוד התורה, אנו נצטוינו לעמול בתורה, ככתוב אם בחוקתי תלכו שתהיו עמלים בתורה, ואף אם לא יבין העניין לאשורו, כמו שאמרו חז"ל אין אדם עומד על דברי תורה אלא א"כ נכשל בהם תחלה, עם כל זה הוא מקבל שכר על העמל אף אם המלאכה לא נעשתה, [וכן אם חש בראשו בזמן הלימוד מקבל תוספת שכר על העמל והטורח], זוהי כוונת חז"ל אנו עמלים ומקבלים שכר - על העמל עצמו, והם עמלים ואינם מקבלים שכר - על עמלם אלא על התוצאה. עכ"ד החפץ חיים.

אין המדובר רק בעניין השכר אלא גם בעניין ההתעלות וההתרוממות [שבאמת הן הן עיקר השכר האמיתי] אין הדבר נמדד לפי ההצלחות בפועל אלא לפי העמל והטורח, לבעל כשרון הלומד מסכת תוך חודש אחד אין עדיפות על פניו אחר שכשרונותיו אינם מעולים ותפיסתו קשה ואטית ונזקק לשנה שלימה ללימוד אותה מסכת, הראשון יקבל שכר על לימוד של חודש והשני שעמל שנה שלימה יקבל שכר עבור כל השנה משום שהכלל הוא 'לפום צערא אגרא'.

רבינו בחיי אומר בספר חובות הלבבות כי הכלל הוא שכל אחד נתבע לפי הכרתו נמצא לפי זה שאדם המתקשה בלימודו מצד כשרונותיו ובכל זאת מתייגע על פי שם הבלן בא לידו כך מצד הכרתו הנעלית שעליו לשלם את המחיר המבין עבור השגת התורה, לעומת זאת מי שמצד כשרונותיו המעולים למד את כל המסכת בזמן קצר ורוצה לפטור עצמו מחובת הלימוד בטענה שהוא יודע יותר מחברו - טועה בהשקפתו, הואיל וממנו תובעים יותר.

משל למה הדבר, דומה לשני אחים שירשו את אביהם האחד קיבל סך של מאה אלף שקלים ואחיו קיבל רק אלף, הלך הראשון ובזבז מעותיו על תענוגות העולם והשאיר לעצמו רק אלפיים שקלים, אף על פי שבפועל הוא עדיין יותר עשיר מאחיו בכל זאת הטענה נגדו גדולה ביותר מדוע פיזר את הונו על תאוותיו, הוא הדין לגבי בעל הכשרון אם הוא מבזבז את כשרונותיו על דברים בטלים ומשתמש

לצורך לימוד התורה רק בחלק מהם אזי הטענה עליו גדולה.

ב. לפי זה יובן היטב ענין בניו של משה רבינו ויהושע יתכן אמנם שהם היו במדרגת יהושע במה שנוגע לידיעת התורה אך מכל מקום כיון שלא השתמשו בכל כוחם וכשרונם נאמר עליהם 'ישבו להם ולא עסקו בתורה', כמובן בתביעה לפי מדרגתם ולא כהבנה פשוטה שלנו, ואילו אצל יהושע מודגש ענין ניצול כוחותיו יהושע הרבה שרתך וכו' והיה משכים ומעריב וכו' והוא שרתך בכל כוחו, דהיינו ניצל הכל, לכן נאמר עליו 'נוצר תאנה יאכל פריה'.

אלמלי גילה הקב"ה למשה את דעתו על בניו היה משה רבינו סבור שבניו השתמשו בכל כוחותיהם להשגת התורה כנדרש, מכאן עלינו ללמוד עד כמה צריכים אנו לחשוך בעצמנו בנוגע לאי מיצוי כוחותינו. חובתנו לחשוש תמיד שמא אין אנו ממצים את כל כוחותינו להשגת התורה שעליה נאמר 'ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים'. עכ"ד הנחלת אליעזר.

ג. ויש להוסיף על דבריו, דמפורש בגמרא שהיו כאלו שהיה גדולים מיהושע בכוחם בלימוד התורה ובפלפולה, כמבואר בגמרא בתמורה דף ט"ז ע"א: "במתניתין תנא אלף ושבע מאות קלין וחמורין וגזירות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה, אמר רבי אבהו אעפ"כ החזירן עתניאל בן קנז מתוך פלפולו שנאמר וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב ויתן לו את עכסה בתו לאשה". ואעפ"כ לא נבחר עתניאל בן קנז להיות רבם של ישראל אלא יהושע, כי אין הדבר נמדד לפי גודל הכשרונות אלא לפי עוצם העמל והטירחה.

זקני רבי שמחה שלמה לויין זצ"ל היה רגיל להביא על זה מה שכתב רבינו חיים ויטאל (בשער רוח הקדש): "שאלתי למורי האריז"ל איך זכה לכל החכמה הזאת, והשיב לי שטרח במאד מאד בחכמה זאת, ואמרתי לו כי גם הרמ"ק ז"ל וגם אני חיים טרחתי במאד מאד בחכמה זאת, ואמר לי עשיתו הוא שטרחנו מאד מאד יותר משאר אנשי דורנו אבל לא עשינו כמוהו, כי כמה לילות היה נשאר בלתי שיהה על מאמר אחד של ספר הזוהר, ולפעמים ששה לילות של החול שבשבוט היה מתבודד ויושב על עיון מאמר אחד בזוהר בלבד, ולא היה ישן כל הלילות ההם רוב הפעמים"

וכך כתב רבינו חיים וולוז'ין בהקדמה לספרא דצניעותא אודות הגר"א: "וכמה יגיעות יגע זה האדם הגדול בענקים לא יאומן כי יסופר, כמה מאות פעמים וביגיעה נוראה ולא אכל ולא שתה כמה ימים ולילות ותידד שנתו מעיניו עד כי חשך משחור תארו ונתן נפשו עליו עד אשר האיר ה' עיניו לבוא עד קצה תבונתו"

וכן בהקדמת פני יהושע כתב: "באמת ובאמונה ברוב הדברים היתה לי יגיעה רבה לא יום ולא יומיים כי אם לעתים אף חודש ימים בעיון סוגיא אחד."

ועוד דוגמאות רבות המלמדות אותנו כי כל עיקר מעלתם של גדולי ישראל היא בעמל ובטורח וביגיעה שיגעו בלימוד התורה.

ד. ובאבות דרבי נתן אמרו חז"ל 'טוב דבר אחד בצער ממאה פעמים שלא בצער' וביאר הגרי"ב בכוכבי אור דמשמע דזהו אף בצער כל שהוא, ששכרו פי מאה משלא בצער כלל, ואילו יהיה לו עוד דרגה של צער, כלשהו צער יותר מהצער הקטן ביותר, יוכפל שכרו פי מאה מהצער המועט, ופי אלף משלא בצער כלל, הרי שכל דרגה קטנה של צער מכפילה את השכר לאלפים ורבבות, עד שאי אפשר לדמות כלל מי שהוא עושה בצער למי שעושה שלא בצער כלל.

ובגמרא בבבא קמא דף פז: אמר רב יוסף מריש הוה אמינא מאן דהוה אמר לי הלכה כרבי יהודה דאמר סומא פטור מן המצות עבידנא יומא טבא לרבנן דהא לא מיפקידנא והא עבידנא, השתא דשמעיתא להא דא"ר חנינא גדול מצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה, אדרבה מאן דאמר לי דאין הלכה כרבי יהודה עבידנא יומא טבא לרבנן.

ופירשו התוספות בקידושין מה טעם באמת גדול המצוות ועושה: "נראה דהיינו טעמא דמי שמצווה ועושה עדיף לפי שדואג ומצטער יותר פן יעבור ממי שאין מצווה שיש לו פת בסלו שאם ירצה יניח", הרי שכלל שהאדם הוא 'דואג ומצטער יותר' מקבל הוא שכר גדול יותר וכדברי אבות דר"נ הנזכר...

כל זמן שעוסקים בעבודה אין נמסרים בידכם

הרב אלימלך קארפ שליט"א

א. בפרשת התמיד יש פסוק (כח,ו) עולת תמיד העשויה בהר סיני לריח ניחוח אשה לה'. וברש"י מבאר: מקיש עולת תמיד להר סיני, אותה שנתקרה לפני מתן תורה שכתוב בה "וישם באגנות", מלמד שטעונה כלי. זאת אומרת שיש כאן היקש מעולת הר סיני לעולת התמיד לענין שצריך כלי. באופן נוסף מבאר הג"ר יוסף זונדל סלנט זצ"ל בספרו באר יוסף את ההיקש שיש מעולת הר סיני לעולת תמיד, והוא דהרי עולת תמיד נקרב פעמיים ביום, יום יום ללא הפסק. ומטבע הדברים שדבר שבא תמיד ללא הפסקה, לאט לאט נדחק רגש התחדשות והתלהבות ההקרה, ובפרט בהכנות שטרם ההקרה. לזאת בא הכתוב ומזהיר שהקרב עולת תמיד תהיה תמיד בהתחדשות ובהתלהבות כמו הקרבתה הראשונה שהיתה בהר סיני, ובכוונה טהורה ומרוממת. ובפרט שקרבן העשוי בהר סיני הוא הקרבן שעל ידו נכנסו לברית, והיתה זאת ההכנה לקבלת התורה ולאמירת נעשה ונשמע, וכמובן שהיתה הקרבתו מלווה בשרעפי קודש וכוונה בכל לבם. כמו"כ צריך להיות בהקרבת התמיד, שתהא התחדשות בהקרבת התמיד בכל דור ודור, ותהא נחת רוח להקב"ה כסיומם הקרא לריח ניחוח אשה לה', שאפשר לבאר לפי"ז דאם הקרבת התמיד נעשה בתוקף כוונה והתלהבות כעולת הר סיני אז תהא זה נחת רוח לפני ה'. ובאמת מצאנו אצל אהרן בפרשת בהעלותך שכתוב ויעש כן אהרן ומבאר רש"י ללמדך שלא שינה, והיינו שלא נעשה שנוי בהתלהבות ובכוונות מתוך הרגל, אלא לא שינה ועשה בפעמים הבאים עם אותה התלהבות. והכח של כה"ג לעשות באותה התלהבות יש לבאר ע"פ השפת אמת (צו, תרמ"ז) מבאר מה שמנחת חביתין נקרא מנחת חינוך והכהן גדול מקריבו בכל יום הוא משום שהכהן גדול מתחדש בכל יום ומתעלה מיום ליום, ולכן מביא בכל יום מנחה, כי כל יום הוא בבחינת יום "ראשון" וחינוך. ובשם שמואל (צו, תרע"א) ביאר דהרי כהן הדיוט מקריב רק ביום חינוכו מנחת חביתין ולא לאחר מכן, כי ביום חינוכו האהבה יותר גדולה מהאהבה תמידית, וכהן גדול שמקריב בכל יום נראה מזה שאצלו חביב בכל יום ויום כשעה ראשונה, כי בכל יום ויום מוסיף אהבה עד שלעומת אתמול הוא היום דבר חדש.

ב. תפקידו של הלב הוא המרכזי בהתפתחות רגשי התרגשות האדם והתלהבותו לקראת המצוה ובשעת מצוה. אינו דומה הרגשתו והתרגשותו של נער בר מצוה בתפילתו הראשונה או הנחת תפילין הראשונה כבר חיובא למי שכבר התרגל במעשה מצוה זו. ישעיה הנביא מבאר לנו איפה מוטל החסרון בהרגל הדברים ונוהג העולם. בספר ישעיה (כט,יג): "ויאמר ה' יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני, ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה". ובפסוק הבא: "לכן הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא ואבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו כסתתרו". ישעיה הנביא מבאר זאת בהדרגה, ובטרם כל את התופעה של כיבוד בעליל בפיו ובשפתיו, אבל... לבו רחוק ממני. ושוב מבאר ישעיה הנביא מה הסיבה של לבו רחוק ממני, ומה הוא הגורם לקרבת לב להקב"ה, וזה המשך הפסוק המתאר הסיבה בשש מילים לבד "ותהי יראתם אותי מצות אנשים מלומדה". אם יראת שמים אינו נעשה מתוך התבוננות עמוקה והקדשת מחשבת האדם על מצבו, יחד עם התבוננות בגדלות ורוממות הקב"ה, אלא מצות "את ה' אלוקיך תירא" הופך להיות "מצות אנשים מלומדה" לחקות דפוס התנהגות של אנשים יראים ושלמים אשר אצלם באמת היא כתוצאה מקרבת לב ומבטאים זאת בפה ובשפתיים. אך לא כן האנשים המחקים זאת, והם מחמת ההרגל אינם רוצים להתבונן עוד ונשארים עם דפוס התנהגות חיצוני של יראה, זועק הנביא בפיו ובשפתיו כבדוני, אבל... לבו רחוק ממני. הכל תלוי בלב, הגמ' בסנהדרין (דף קו:) אומרת רחמנא לבא בעי, והיינו לא רק במוח ובשכל אלא התערבותו של הלב בכל פעולה של מצוה. הלב הוא מקור חיות האדם, הלב הוא השולח דם לכל אברי הגוף ומהווה מקור החיות. אחד מתפקידיו של היראת שמים הוא להביא לידי חיבור בין המח והלב, בבחינת וידעת היום והשבות אל לבבך.

ג. וכשהאדם ירא מתוך התבוננות אז הוא מתעמק במחשבתו איך הקב"ה הוא לבן של ישראל, וכמו שמבואר במדרש רבה שיר השירים (פרשתא ה,ב) עה"פ אני ישנה ולבי ער וז"ל "אני ישנה מן הגאולה ולבו של הקב"ה ער לגאלני" ונשאלת השאלה דא"כ היה צריך להיות כתוב אני ישנה "ולבו" ער שמוסב על הקב"ה. ומבאר העץ יוסף דכוננת המדרש הוא ללמד שהקב"ה הוא לבן של ישראל, ולכן כתיב ולבי ער. ובזה גם מיושב המשך המדרש "אמר ר' חייא בר אבא היכן

מצינו שנקרא הקב"ה לבן של ישראל, מן הדין קרא דכתיב צור לבבי וחלקי אלוקים לעולם" ומבאר העץ יוסף דהטעם שנקרא ה' לב הוא משום שממנו תוצאות חיים לכל חי, כמו שהלב הוא תוצאות חיים לכל חי. ונראה שהבין על דרך שכתב הרמב"ם (פ"ג הל' מלכים הל' ה) וז"ל "שלבו הוא לב כל קהל ישראל" והיינו שהמלך הוא המניע לכל כלל ישראל. אך יש לבאר באופן אחר, שהקדוש ב"ה הוא לבן של ישראל, היינו שכל אחד יכול להשיג אותו דוקא דרך הלב, כי הלב הוא האבר שדרכו משיג את הקב"ה, ולזה אמר דאפילו כשאני ישנה מן הגאולה, אבל במעמקי הלב הוא ער להשיג את הקב"ה וזהו דרגת של לבן של ישראל. לאור זה נבין כי קביעת הנביא הוא דבמקום שיש מלומדה ונהרגל ואין הדברים חודרים ממחשבת המוח ללב, וה' שהוא לבן של ישראל אינו מושג בלב, קורא לזה הנביא ולבו רחוק ממני, משכן הלב מנותק מהקב"ה שהוא לבן של ישראל.

ד. ולאור זה שגם בתפלה שכנגד תמידין תקנום מצאנו בברכות (דף לא.) תנו רבנן המתפלל צריך שיכוון את לבו לשמים, אבא שאול אומר סימן לדבר תכין לבם תקשיב אזניך וכו'. ובהמשך הגמ' (שם) אמר רב המנונא מהא דכתיב "וחנה מדברת על לבה" מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו, ומקשה השפת אמת דהרי פשוט שצריך לכיון לבו בתפלה הואיל וכל מהות התפלה היא בקשת רחמים, ומתוך השפ"א שזה בא לאפוקי שלא נימא שכוונת הלב הוא מחשבה, אלא באמת כוונת הלב הוא מעומק הלב וכמו שהלב חומד גורם להתפעלות כל האדם, כמו כן תפלה צריכה לגרום להתפעלות האדם מתוך עומק הלב. עומק זה הנצרך לתפלה הוא ה"לבן של ישראל" בהתפעלות הלב להתדבק אל הקב"ה ששוכן קרוב אליו ממש בתוכו להשיגו. ולאידך גיסא, התמידין עצמן, הרי הקרבנות הם טעונים עיקר כוונת הלב ובקשת הרחמים הואיל ותפילה שביארנו תקנו כנגדן. ולפי הנ"ל נבין את המדה כנגד מדה שיש בשיריפת בית המקדש ומיתת הצדיקים. בפתיחתא למדרש רבה איכה (אות טז) מבאר את הפסוק בירמיה "זאת רעתך כי מר כי נגע אל לבך" וז"ל "זו סנהדרי גדולה שהן קרויין לבן של ישראל דכתיב לבי לחוקקי ישראל. וכיון שזה מכעיסין אותי לית לבי לחוקקי ישראל, אמר הקב"ה. כי נגע עד לבך, זה בית המקדש כמה דאת אמר והיו עיני ולבי שם כל הימים. דבר אחר כי נגע עד לבך זה הקב"ה, אמר ר' חייא איכן מצינו שנקרא הקב"ה לבן של ישראל מן הדין קריא צור לבבי וחלקי אלוקים לעולם". הכוונה הוא דבמקום שלבו רחוק ממני תחת שיהא קרוב ללבן של ישראל ויכוון ממעמקי הלב אשר שם מושג לבן של ישראל, אבדו הצדיקים שהם קרויין לבן של ישראל. ודבר זה מבואר במדרש איכה (א,לז) "אבל בסלוקן של צדיקים כתיב לכן כה אמר ה' הנני יוסף להפליא את העם הזה הפלא ופלא, וכל כך למה אבדה חכמת חכמיו ובינת נבוניו וסתתרו. ובפשוטו יש כאן תמיה מדוע על עון מלומדה יבא להם עונש החמור כ"כ, אלא שכמו ששורש החטא הוא רחוק הלב מלבן של ישראל המתפרש על צדיקים או סנהדרין או בית המקדש או הקב"ה, בדבר זה אשר זדו הוא עונשם, שהקב"ה מסלק את הלבן של ישראל בזמן שהלב אינו מרגיש ואינו מתעמק להשיגו.

ה. ובדרך זה מתבאר גם מה דתנן בתענית (דף כו:) בי"ז בתמוז נשתברו הלוחות ובוטל התמיד והובקעה העיר ושרף אפוסטמוס את התורה והועמד צלם בהיכל. וצ"ב מה הקשר של ביטול קרבן תמיד לחורבן, ובפרט שהרי נתבטלו כל הקרבנות א"כ מדוע נקט התנא דוקא קרבן התמיד. התשובה לזאת מצאנו בסוטה (דף מט:) ובב"ק (דף פב:) שכשצרו מלכי בית חשמונאי זה על זה וכו' בכל יום ויום היו משלשלין דינרים בקופה ומעלין להם תמידים היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יוונית לעז להם כל זמן שעוסקים בעבודה אין נמסרין בידכם, למחר שלשלו להם דינרים בקופה והעלו להם חזיר וכו'. הרי מבואר בדברי הגמ' שקרבן תמיד הוא הגנה מפני האויבים שלא יוכלו לכבוש. ונראה בזה, כי המיוחד בקרבן תמיד הוא מה שהוא "תמיד" וללא הפסק שחרית ובין הערבים, זה מוכיח שיש קרבת ה' מיוחדת והגנה מושגת דרך הקרבתו. ובאמת שמה שהקרבן הוא תמיד ויש מזה חיבור ורצף, זה בעצמו הוא סיבת דבקות וחיבור להקב"ה, שכבר עכשיו אנו עומדים להקריב למחר שוב הקרבן הזה וכן הלאה. באופן שמצד אחד מה שמקריבין כל יום היא סיבה להתרשלות מרוב הרגל ושיגרה, אך מאידך זה גופא שזה "תמיד" ללא הפסק מחייב התלהבות וחיות מחדש כל יום כמו בקרבן העשוי בהר סיני, אם הם היו מתבוננים בסגולת התמיד "כל זמן שעוסקים בעבודה אין נמסרים בידכם"...

WISE HEART

Rabbi Yoel Klein shlit" a

Although the dream of every Jewish mother in the USA was for her son to be either a doctor or a lawyer, becoming an officially ordained rabbi did somewhat satisfy the maternal need for yiddishe nachas. The first instance of this takes place in this week's parsha, when Moshe leans his hands upon Yehoshua, passing on a spirit of holiness and preparing him for his eventual role as the leader of Klal Yisroel.

The amazing and puzzling part of this story is that Yehoshua does not seem to be exactly the ideal candidate for this mission. When the leaders are separated into groups, he is amongst the leaders of 50. Which means that there are around 6,500 other leaders above him in stature and Torah learning. Why, then, is a seemingly simple person chosen to fill such an important role?

To understand this, we turn to a gemara (pesachim 118a) that asks why we say hallel on Yom Tov instead of the 26 praises of ki'olam chasdo? It answers that there are five extra concepts in hallel not found in the previous praises. One of them is mattan Torah, as expressed in the passuk- "the mountains and the hills danced like young sheep," referring to the mountains of the world that jostled to be chosen to receive the Torah.

Using such an allusion to mattan Torah seems a bit strange. However, through the prism of Torah as expressed by the Soforno (27:18), all this fits perfectly well. Yehoshua might not have the most brilliant mind in the nation, but he is praised as being a chacham lev, one teeming with the wisdom of the heart. His heart has a unique, even singular, passion for Torah.

Reb Eizel Charif comes to Volozin and asks its head, the Netziv, for a son in-law befitting his stature. "Present an extremely difficult question to the yeshiva and see who comes up with the best answer," says the Rosh HaYeshiva. Reb Eizel does just that. For three days the boys toil, argue and search for a good answer. None are successful. Seeing that, apparently, his son in law is not to be found in this yeshiva, the Rav begins to exit the town. One bachur chases after his wagon and says, "Wait! What's the answer? You can't just leave me here with such an unresolved difficulty?!" Reb Eizel turns right back around and exclaims - "you are fit to be my future son in-law!" the Torah is not something that stems from genius, but rather from a deep yearning that expresses itself by being absorbed and immersed in a learning that pines for the word of Hashem.

In a similar happening, a gadol asks for a befitting son in-law. The Rosh HaYeshiva of this particular institution says "we have so many amazing boys here." Pointing to one he said, "this bachur is the greatest lamdan in our yeshiva." Pointing to another he says,

"That other one there is the most diligent in his studies, and that one over there has the sharpest mind." "So then which one is the very best of your institution," asks the gadol? The best? That's him over there," said the Rosh HaYeshiva points to an entirely different bachur. "Why? Because he has the greatest yearning to succeed in Torah."

When Reb Elchonon Wasserman was visiting Baltimore in 1938, a non-religious doctor came to see him. As he sat down his emotions were visible and he asked, "Are you really the one they called Elchonon Boiska? You and I were in the same cheder growing up. I was the genius of the class. How is it that I became what I became and you became the leader of the generation?" Rav Ruderman, who was present at the time, later explained that Reb Elchonon might not have been the smartest boy, but he wanted the Torah much more than that doctor!

Yehoshua is the loyal follower of Moshe who sits at the foot of the mountain waiting for 40 days and 40 nights for his Rebbi to return from heaven with the Torah. He sits yearning more than anyone else not to miss even a second apart from the source of his life force- the Torah of Moshe Rabbeinu. His desire for the Torah is unmatched. With this we understand why the dancing mountains are those that the gemara references in relation to mattan Torah. Even though they didn't actually receive the Torah, they are literally jumping to try and get the Torah. This passionate desire is why we use them as one of the examples where hallel surpasses the other praises.

With what then can we inspire these beautiful desires for Torah learning? On one level, many tzaddikim have said that pouring out our heart in prayer to Hashem opens the gates for Torah success. This can be especially potent during the birkas hatorah we say in the morning, but can also manifest at any time with a genuine word or two begging Hashem for the gift of Torah.

From a practical perspective, reviewing one's learning also creates this longing. The Chazon Ish said that the main toil in Torah is when we review, being that it seems trite going over the knowledge we already know. This review, in addition to settling the ideas deeper into our consciousness, invariably reveals new spiritual wonders that lifts the Torah learning to an incredible degree of desire - the main ingredient for rising closer to Hashem through the learning of His holy Torah. May we all merit to learn, review and soar in our yearning for the Torah every moment of our lives!

Have a wondrous Shabbos!... 🌟

"ובשירי דוד עבדך נהללך"

כל ילדי השכונה מוזמנים לחברת תהלים הנערכת מדי שבת בשבתו

בשעה 2:30 בצהריים

מחלקים ממתקים מיוחדים, ומדי חודש נערכות הגרלות ענק על פרסים יקרי ערך: רחפנים, מסוקים, ועוד ועוד.

אל תפסידו את העונג-שבת הגדול לקרוא בצוותא, בנעימה, במתיקות ובהתלהבות את שירי דוד המלך ע"ה

זכות אמירת תהלים ע"י תשב"ר לעילוי נשמת רבינו קלונימוס קלמן בן שבתאי זצ"ל

בדין י"ז תמוז ותשעה באב בזמן בית שני

הרב משה יונה הרטמן שליט"א

ונראה לדון על מה קבעו ניהוגי אבלות בתשעה באב. ולכאן הפשוט בזה דהרי בית המקדש נקרא 'בית חיינו', ולכן חורבן הבית שייך להלכות של ניהוגי אבלות.

ולפי"ז יתכן דמה שאמרו בגמ' דבתשעה באב הוכפלו צרות, אין הכונה לרובי הצרות, דהרי כך הוא גם בי"ז תמוז שהוכפלו בו צרות (עיין בטורי אבן במסכת ראש השנה שהקשה מה בין ת"ב וי"ז תמוז), אלא הכונה לכפילות הצרות עצמם, דבצרה מלבד מה שהוא צרה ככל הצרות, עוד יש בו משום לתא דאבלות. ואמטול הכי התקינו בו ב' תקנות והנהגות, משום תענית, ומשום אבלות.

ויש לדייק כן מלשון הגמ' בר"ה, דהביאו משנה דתענית (כו ע"ב) והשיטתו את הצרה הראשונה שהוזכר שם דבתשעה באב נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ. ולפי ה"ל מבואר, דעיקר כונת הגמ' בר"ה ללמד על מה שיש בתוכן ענינו של תענית תשעה באב ב' דינים, חדא משום תענית וחדא משום אבלות, וזה דבר השייך לחורבן הבית, מה שאין כן מה שנגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ ישראל, משום צרה יש בו, אבל משום אבלות לכאן אין בו.

וכן יש ללמוד מלשון פירוש המשניות דכתוב שם: מפני תכיפת מיני 'האבל' שארעו בו. הרי שמה שנתיחד בתשעה באב הוא משום לתא דאבילות שבו.

ואשר לפי זה יש לבאר מה ששאלו לזכריה האבכה בחדש החמישי, דהיות ובית שני חסרו חמשה דברים שלא היו בו כמו שהיה בבית הראשון כמבואר בגמ' יומא כא: אשר על כן עדיין יש מקום להתאבל על מעלת הבית הראשון שחסרו, למרות שהיו ימים אלו ימי ששון על הבית השני שנבנה.

ויבואר שפיר לשון המקרא בזכריה ששאלו 'האבכה בחדש החמישי הנזר'. הרי ששאלו בתרתי, חדא 'האבכה', ועוד 'הנזר', שהוא הפרישה ממאכלים, עיי"ש ברש"י. הרי דמה ששאלו על תשעה באב, הוא משום שתי הדינים המבוארים בחדושי מרן הגרי"ז, משום התענית, ומשום הבכיה, דזה שייך לחלק האבילות שבתשעה באב.

ותחזינה עינינו בהפיכת ימים אלו לששון ולשמחה ולמועדים טובים, במהרה בימינו אמן...

א. הנה בשבעים שנות גלות, בין חורבן בית ראשון ובנין בית שני, צמו כלל ישראל ארבעת הצומות, כמפורש בנביא זכריה פרק ז' פסוק ג' ופסוק ה'. ואיתא שם ששאלו את זכריה: האבכה בחדש החמישי הנזר כאשר עשיתי זה כמה שנים. ופירש רש"י (שם בפסוק ב) אם יבכו בחדש אב אחרי אשר חזר הבית להיבנות.

ולכאורה צריך ביאור, מדוע על דעתם שיש מקום לצום בתשעה באב גם בזמן בית שני.

ואכן יעוין ברמב"ם בפירוש המשניות למסכת ראש השנה (פרק א' משנה ג') שכתב וזה לשונו: ובבית שני לא היו מתעניין לא עשרה בטבת ולא י"ז בתמוז וכו' ואע"פ שהיה רשות בידם שלא להתענות בט' באב היו מתעניין בו מפני תכיפת מיני האבל שארעו בו. ע"כ.

הרי מפורש בדברי הרמב"ם דבימי בית שני היו נוהגין להתענות בתשעה באב. וצ"ב דמאחר והיה הבית בנוי, הרי נהפך אותו היום לששון ולשמחה (כמפורש בקרא זכריה פרק ח' פסוק י"ט, דקאי על בית שני, כמו שפירש הרד"ק דאל"כ למה נאמר רק ל'בית יהודה', עיי"ש), ואם היו הימים ימי ששון ושמחה, היאך התענו.

ועוד קשה דלכאן מקור דברי הרמב"ם לקוחים מדברי הגמ' בראש השנה יח ע"ב דאמרו שם אמר רב חנא בר ביזנא אמר רב שמעון חסידא מאי דכתיב כה אמר ה' צבקות צום הרביעי וצום החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה, קרי להו צום וקרי להו ששון ושמחה, בזמן שיש שלום יהיו לששון ולשמחה אין שלום צום וכו' אי הכי תשעה באב נמי אמר רב פפא שאני תשעה באב הואיל והוכפלו בו צרות דאמר מר בתשעה באב חרב הבית בראשונה ובשניה ונלכדה ביתר ונחרשה העיר. ע"כ דברי הגמ'.

הנה מפורש בגמ' דחומר תשעה באב הוא משום הצרות שהוכפלו בו וביניהם 'חרב הבית בראשונה ובשניה'. וזה הטעם שאחר חורבן בית שני, צמו גם בזמן של שלום, אבל אין בזה בנותן טעם לזמן שהיה הבית השני בנוי, שהרי אז לא נכפלו הצרות של חורבן ראשון ושני. וצ"ע.

ב. ונראה, דהנה ידועים הדברים שכתב בחידושי מרן רי"ז הלוי הלכות תעניות דבתשעה באב מלבד דין תענית שבו, עוד יש בו הלכות אבלות, ובזה שאני תשעה באב משאר תעניות.

THE MOST DESIRABLE SERVICE

Rabbi Yaakov Klein shlit"א

One of the foundational teachings of the Chassidic masters was the importance of an ever-present awareness of just how much more there is to be accomplished in one's avodas Hashem. No matter how lofty the levels the true chassid reaches, he is forever striving for deeper perceptions, greater *emunah*, and further self-control. Balanced by another mighty pole of healthy satisfaction and pride over what he has already been able to accomplish (as an aspect of "Lo alecha hamelacha ligmor", and "Vayigbah libo b'darhei Hashem"), this striving leads to a sense of yearning, excitement, and anticipation for a future goal to animate his life (an aspect of "V'lo atah ben chorin l'hibatel mimenah").

"Although by all external appearances, the Chassidim seem to be most joyous, confident, and comfortable in their avodas Hashem, this impression is, paradoxically, founded upon a perpetual sense of spiritual inadequacy and existential angst. The Baal Shem Tov trained his followers to perceive an ever-present lack in their spiritual development. Regardless of how advanced they had become in their Torah study, *tefillah*, or purity, he wanted them to feel as if they had only just begun. Counterintuitively, this constant, heartbroken yearning for completion and desire to further reveal Hashem's presence in the world irrespective of past success produced a unique spirit of excitement, passion, and joy

in their *avodah*. Applying the idea that "distance makes the heart grow fonder" to elements in avodas Hashem which were, in fact, quite near, the Baal Shem Tov and his students encouraged Jews to "miss" their *tefillah* while uttering its very words, to yearn for the page of Gemara while actively engaged in its study. In this way, they could forever maintain a degree of "Warmth" toward avodas Hashem, avoiding the malady of rote and spiritual apathy.

In this week's parsha, the pasuk states: "Olas tamid ha'asuyah b'Har Sinai l'reyach nichoach isheh la'Shem." On a simple level, these words are translated as, "A continual burnt offering - as the one offered up at Mount Sinai - for a spirit of satisfaction, a fire offering to Hashem." Reb Shimon Yaroslaver zy"א saw a deeper meaning:

"**Olas Tamid**": If one wants his avodas Hashem to perpetually burst with the animating spirit of yearning, excitement, and anticipation, "**Ha'asuyah b'Har Sinai**": It must be accompanied by Sinai-like humility, the constant awareness of one's lack in avodas Hashem. "**L'reiach nichoach isheh la'Shem**": It is this kind of avodah, bursting with utmost sincerity, that gives Hashem the greatest pleasure.

א. פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי. לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום

במדרש רבה איתא: "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן" אמר הקדוש ברוך הוא בדין הוא שיטול שכרו. מה הפירוש 'בדין הוא שיטול שכרו' - פנחס קיבל שכר על מעשה הריגת זמרי בדין - ולא בחסד, הווי אומר: פנחס קיים ציווי של הקב"ה להרוג בועל ארמית ומשכך חובה לתת לו שכר.

ב. העובר על רובם ככולם של איסורי וציווי התורה נידון בענישה מוגדרת וקבועה על ידי גורמים מוסמכים - אם על ידי בית הדין כדוגמת ד' מיתות בית דין, מלקות, קנסות כספיים ואם על ידי דין שמים כדוגמת כרת ומיתה בידי שמים - ובלו שניתן להתחמק ממנה.

ג. 'אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הבא לימלך אין מורין לו, ולא עוד אלא שאם פירש זמרי והרגו פנחס נהרג עליו, נהפך זמרי והרגו לפנחס אין נהרג עליו, שהרי רודף הוא' (סנהדרין, פב, א).

הלכת 'קנאין פוגעין' מעלה קשיים רבים במספר מובנים: א. מאחר ומעשה העבירה כה חמור עד שמאפשר המתת הבעל, מדוע לא ייענש הלה על ידי בית הדין ב. מאי טעמא 'פסור' הבעל אם פירש ג. היות והקנאי ממת אותו בדין כאמור, מה מקום יש להתיר לבעל להתגונן מפניו על ידי הריגתו כרודף ד. מה טעם 'אין מורין לו' קרי מדוע לא ינחו אותו ביה"ד בדין קנאין. ה. בעיקר יש להבין את עניינה של הענישה מחוץ לכותלי בית הדין, שמנוגדת לכאורה לתפיסה הרווחת שרק לריבון (השליט, בית הדין וכדומה) הזכות והחובה להפעיל את סמכות הענישה מחד גיסא, ומאפשרת לבעל להתחמק מעונש בהיעדר קנאי מאידך גיסא.

ד. זה לשון המשנה למלך בהלכות רוצח (א, טו): 'נסתפקתי ברוצח בשגגה שיש רשות לגואל הדם להורגו אם נתאמץ הרוצח והרג לגואל הדם אם נהרג עליו. ומסתברא דאינו נהרג עליו, וסמך לדברי זמרי 'נהפך זמרי והרג לפנחס אין נהרג עליו' ועדיין אין בידי ראה מכרחת לזה. וכן נסתפקתי ברודף אחר חבירו להורגו וכן רודף אחר הערוה שניתן להצילו בנפשו אם נתאמץ הרודף והרג את המציל אם נהרג עליו. ונראה דבאלו נהרג עליו דדוקא גבי זמרי דליכא מצוה גבי פנחס אלא רשות אמרין נהפך זמרי והרגו לפנחס אינו נהרג, אבל רודף אחר חבירו או אחר הערוה דאיכא מצוה להצילו וכמ"ש רבינו אם הרג רודף למציל נהרג עליו. וכן יש לדקדק מדברי רבינו ירוחם ז"ל במישרים וכו' הרי שתלה הדבר לפי שאינו מצוה להורגו ודוק. ורוצח בשגגה דינו כדין בועל ארמית שהרי רשות היא ביד גואל הדם ולא מצוה'.

המל"מ משווה בין דין 'קנאין פוגעין בו' ובין דין גואל הדם ומבאר שהטעם שמוותר לבעל להרוג את הקנאי הוא משום שההריגה אינה מצווה ומכך הוא מקיש לגואל הדם.

ה. על טעמו של המשנה למלך יש להעיר מדברי המדרש רבה המובא בפתח דברינו שפנחס קיבל את שכרו 'כדין', לאמור, בנגוד לדברי המשנה למלך יש מצווה להרוג את הקנאי. ואכן כך כתב הר"ן ז"ל: 'אע"פ שברשות הוא עושה וגם שהוא מצווה בדבר אין האחר נהרג עליו מאחר שאינו עושה ברשות ביד וכו'. וכתב על דברי הר"ן הללו הגרי"פ פערלא בפתיחה למנין העונשין ברס"ג: 'מבואר להדיא דס"ל שהקנאים מצווים על כך ואינו רשות

בעלמא והכי משמע לכאורה מדאמרין התם דא"ל משה לפנחס קריינתא דאגרתא איהו ליהווי פרוונקא ופרוונקא היינו שליח וכו' אלא ודאי ע"כ צ"ל שהוא מצווה ע"כ ושליחא דרחמנא הוא בהכי וכו'. הווי אומר, בניגוד לדברי המשנה למלך, הר"ן סבור שהקנאי מצווה להרוג את הבעל ואפ"ה מותר לבעל להרוג את הקנאי וטעמו - שהוא אינו עושה ברשות ביד. ועדיין צריך ביאור בטעם הדבר.

ו. כאמור, המל"מ השווה בין דין קנאין פוגעין בו ובין דין גואל הדם. וז"ל הרמב"ם בהל' רוצח לגבי גואל הדם (ו, ה): 'וכן כל הרצחנים שהרגו בעד אחד או בלא התראה וכיוצא בהן אם הרג גואל הדם אין להם דמים, לא יהיו אלו חמורים מההורג בלא כוונה' והשיג הראב"ד: 'א"א תימה הוא ואיך נאמין בעד אחד או להתיר דמו של זה לגואל הדם'. וצ"ב טעמו של הרמב"ם.

ותירץ האור שמח בהלכות מלכים (ג, י) 'והנראה לי דרבינו סובר דהואיל דבן נח נהרג עפ"י עד אחד לכן גם גואל הדם אם הרג לרוצח בעד אחד אינו נהרג עליו וכו' דדוקא לדון בדיני הסנהדרין בחוקים תורנים שמצוה עליהן לדון צותה התורה דבעי שני עדים אבל בגואל הדם ומלך ישראל דרשות ניתן להם והוא לתיקון המדינה דינם כמו שנתנה התורה הנימוסית לבני נח וזה ענין מושכל וכו'.

ביאור דבריו של האור שמח: מקורה של הלכת גואל הדם הוא בדיני בן נח והתורה שניתנה לישראל לאחר מכן קיבלה את מציאות הדין כמות שהוא, חרף העובדה שרובם ככולם של דיני בן נח לא התקבלו במתכונתם בתורה שניתנה לישראל, ולהשלמת הדברים יעויין בדברי המורה נבוכים (ג, מ) 'ואמנם היות רוצח בשגגה גולה הוא להשקיט נפש גואל הדם עד שלא יראה מי שבאה תקלה הזאת על ידו'.

ז. ובלשון אחר: הלכת גואל הדם אינה חלק ממערכת הדין הנורמטיבית אלא מתקיימת אך ורק מחוץ לתחום בית הדין וללא המעורבות שלהם, וממילא כללי הדין המקובלים - כדוגמת דיני הראיות - שונים וניתן להרוג על פי עד אחד [ונראה שיש בכך לבאר את האמור בדברי הגמ' במסכת מכות (ט, ב) 'כשמשיבין אותו (קרי את הרוצח), מוסרין לו שני תלמידי חכמים: שמא יהרגנו גואל הדם בדרך; ואומרין להם אל תנהגו בו מנהג שופכי דמים, בשוגג בא מעשה לידו'. ועל פניו תמוה שאם ההלכה אינה רואה בעין יפה את הריגת הרוצח היה עליה שלא לצוות על כך חלף ניסיונות שידול של גואל הדם, ולדברי האור שמח מבואר שאכן דין גואל הדם הוא אינו מדיני 'החוקים התורנים' אלא מדיני 'התורה הנימוסית' לתיקון המדינה, כלשון האור שמח].

ח. באופן דומה (אם כי לא זהה) יש להבין את הדין של 'קנאין פוגעין בו': הלכת 'קנאין', הגם שהיא הלכה למשה מסיני, אינה מופעלת על ידי בית הדין ואינה בסמכותו וכך יש להבין את דברי חז"ל 'אין מורין לו'. לאור הדברים ניתן להבין את הסתירה התמוהה בדין הקנאין כאשר מחד גיסא ישנה מצווה בהריגת הבעל כאמור בדברי הר"ן ומאידך גיסא הקנאי אינו מוגן מפגיעה של 'הנידון למוות' כפי ששליח ביד מוגן. ועל דרך זה יש להבין את ההיתר להרוג את הבעל רק בשעת מעשה העבירה כאשר יש צורך להשקיט את לב הקנאי - ועל דרך ההיקש מדברי הרמב"ם במו"נ - אך משעה שפירש הבעל חזרה ההלכה 'הרגילה' לנהוג ופקע ההיתר להרוג אותו...

יפקד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה:

(במדבר כז, טז-יז)

מנהיגי ישראל מניחין צרכי עצמן ועוסקים בצרכי העם

אלקי הרוחות - למה נאמר, אמר לפניו: רבש"ע גלוי וידוע לפניך דעתו של כל אחד ואחד ואינן דומין זה לזה, מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו.

(רש"י)

להודיע שבחן של צדיקים שכשנפטרין מן העולם מניחין צרכן ועוסקין בצרכי צבור.

(ספרי קל"ח, מובא ברש"י)

למה היה משה דומה? לרועה נאמן שאמר לו בעל צאנו הסתלק מצאני, אמר לו איני מסתלק עד שתודיעני מי אתה ממנה תחת.

(ספרי זוטא פרק כז)

בשעה שעלה משה להר העברים היה אז עת רצון גדול, ואם היה מתפלל אז שיכנס לא"י היה נענה, אלא שמשה רבינו סילק את עצמו לגמרי והתפלל עבור בני ישראל, כדאיתא (ספרי קלח) להודיען שבחן של צדיקים שכשהם נפטרים מניחים צורך עצמן ועוסקים בצורך צבור, צדיקים כשרואין שיש עת רצון מניחין עצמן לגמרי ומתפללין עבור ישראל, ובאומות העולם הוא להיפך, בלעם כשראה שיש עת רצון שלא זעם ה' התפלל עבור עצמו תמות נפשי מות ישרים (במדבר כג י).

(אמרי אמת)

משה היה חפץ שבניו ירשו את גדולתו

יפקוד ה' - כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו, אמר: 'הגיע שעה שאתבט צרכי שייורשו בני את גדולתי'. אמר לו הקדוש ברוך הוא: לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שמושו שלא מש מתוך האהל. וזהו שאמר שלמה (משלי כז, יח) נוצר תאנה יאכל פריה.

(רש"י)

אמר לו הקדוש ברוך הוא: נוצר תאנה יאכל פריה, בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה, יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך, הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות הואיל והוא שרתך בכל כחו כדאי הוא שישמש את ישראל שאינו מאבד שכרו קח לך את יהושע בן נון לקיים מה שנאמר נוצר תאנה יאכל פריה.

(מדרש רבה פרשת פינחס)

נפלא הדבר! להיות רבן של ישראל לא מצאה התורה סגולה אחרת מזה ששרת את משה, סידר את הספסלים והמחצלאות בבית הועד, שלא גדלותו בתורה הביאתו לזה אלא על היותו נוצר תאנה שהשתדל בשמירת התאנה בכלל, ובהיאור הוא, אם כי אפשר הדבר שאדם ידאג לפרטים חשובים ומועילים, זה עוד לא מראה על המסירות המליאה לקדוש שם שמים, אבל אם עצם הענין חשוב לו באמת אז כל דבר הכי פשוט אם רק יש לו שייכות לענין הנשגב להשלימו ולהשפירו הרי זה חשוב בעיניו מאוד ודואג לזה, וזה מסמל גדלותו ושעור קומתו של האדם בעניני קדוש שם שמים.

(זכרון אליהו, מתורת הגרא"מ בלוק עמ' רמב)

נראה לפרש על פי מה שאמר חז"ל (מובא ברש"י) שביקש משה למנות מנהיג שיוכל להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד, וידע משה רבנו כי כמעט אי אפשר לשום אדם בעולם, גם אם כגובה ארזים גבהו, לידע טבע של כל אדם ולהלך אחר רוחו של כל אחד ואחד, ואין יתנהג וידבר עמו, ורק מי שנתגדל בבית משה וראה התנהגות משה עם כל אחד עם כל אחד, יוכל לעשות כן. והנסיין ילמדינו שבענין רבנות ונשיאות גדול השימוש וצורך רב הוא כדי לידע להנהיג צבור, וזולת זה כמעט לא יוכל איש לעמוד ולשרת בקודש לידע להנהיג צבור. ולכן היה סבור משה רבנו ע"ה שאין ראוי להיות מנהיג ישראל רק אחד מבני משה שראו אופן הנהגתו עם הציבור, וה' השיב לו: כדאי הוא יהושע בשכר שמושו שלא מש מתוך האהל, והוא ג"כ ראה את הנהגתך.

(כתב סופר על התורה)

בני משה לא היו במדרגתו

התקן עצמן ללמוד תורה שאינה ירושה לך, כיצד בשעה שראה משה רבינו (את בניו) שאין בהן תורה שיעמדו בנשיאות אחריו נתעטף ועמד

בתפלה. אמר לפניו רבונו של עולם הודיעני את מי יכנס את מי יצא **בראש כל העם הזה.**

(אבות דרבי נתן פרק יז)

כי משה היה נבדל בעצמו מכל אדם על פני אדמה, ולפיכך אף לבניו לא היה יחוס וקשור כלל כאשר תבין דברי חכמה, ומפני כך לא היה מתחייב שיהיו לו בני צדיקים.

(חידישי אגדות למהר"ל, שבת דף נ"ה ע"ב)

והקרוב אלי לומר בזה, לפי שנאמר למעלה והעברתם את נחלתו לבתו, פירש רש"י שלכך נאמר והעברתם ללמדך שכל מי שאינו מניח בן ליורשו הקדוש ברוך הוא מלא עליו עברה... רצה לומר אף על פי שמניח בן אבל אינו ראוי ליורשו דהיינו שאינו ראוי לירש מעלת אביו בתורה וחכמה ושררה, אז הקדוש ברוך הוא מלא עברה עליו על שלא הדריך את בנו שיהיה ראוי למלא את מקומו. ודבר זה נלמד מסמיכות הפרשיות, שפרשת 'עלה אל הר העברים' נסמכה לפרשת 'יפקוד ה'... איש על העדה', שלכך קרא הקדוש ברוך הוא שמו הר העברים כי עליו נתמלא ה' עברה על משה על שלא הדריך את בניו שיהיו ראויין ליורשו שררתו ונבואתו התלויה בהכנת כח המקבל. ומלשון זה הבין משה שלא ירד אחריו כבודו לבניו. וכן מפורש הדבר בדברי משה רבנו בעצמו, שאמר (דברים ג כו - כח) ויתעבר ה' בי למענכם וגו' וסמך ליה וצו את יהושע וגו', הורה באצבע שזהו העברה שנתעבר ה' בו שינחיל שררתו ליהושע ולא לבניו. ומאחר שהרגיש שהדבר נמנע, אמר מיד יפקוד אלהי הרוחות וגו' (כ"ל יקר)

מדברי רבותינו

אמר הר"ר יצחק מווארקא זצ"ל, על הפסוק 'אשר יצא לפנייהם ואשר יבוא לפנייהם, ואשר יוציאם ואשר יביאם', וזה לשונו: דער וואס וועט אויס גיין פאר זיין (=שיצא מעצמו בשבילם) עכ"ל. היינו שביקש מרע"ה מהקב"ה שימנה מנהיג על ישראל שימסור נפשו בעבור הכלל. גדולי הדור הם אותם המוכנים למסור נפשם עבור כלל ישראל, הן ברוחניות והן בגשמיות.

(מפי השמועה)

יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר כו' (כז, טז). הכלל, יש ללמוד זכות על ישראל מה שאינם עושין רצון הבורא בתמידות כמלאכים, מחמת שהם טרודים בפרנסתם... וזה שאמר משה 'אל אלהי הרוחות לכל בשר' (לעיל טז, כב), שהאדם מחמת שהוא בשר ודם, הצטרכות של אדם בפרנסתו, ומחמת זה הוא לפעמים אינו עובד ה' בתמידות. וזהו שאמר 'יפקוד ה' אלקי הרוחות לכל בשר', כלומר שופט ומנהיג שילמד תמיד זכות על ישראל, כמו שאתה אלקי הרוחות לכל בשר ואתה מלמד זכות האדם שאינו עובד אותך בתמידות, כן פקוד 'איש על העדה', מנהיג לישראל שילמד תמיד זכות על ישראל.

(קדושת לוי)

סוף דבר

מתוך בקשתו של משה: 'יפקוד ה' איש על העדה', וכפי ביאור חז"ל, עולות ומצטיירות לעיניו שתי הופעות סותרות לכאורה של מנהיגם של ישראל בשעה שהוא מכיר כי שעתו באה ותקופת הנהגתו מגיעה לסיומה: מצד אחד, משה רבנו המנהיג הנאמן שגם בעת פטירתו אינו עוסק בצרכי עצמו אלא בצרכי הכלל, הרועה המסור שאינו מוכן להסתלק מן הצאן מבלי שידע כי יבוא אחריו ממלא מקום ראוי, ומצד שני, איש משפחה המוצא כעת בסוף ימיו מקום לתבוע צרכי עצמו, שייורשו בניו את גדולתו. האם יתכן ליישב שני כוונות אלו, זו עם חברתה? רש"י בודאי סבור שאין כל סתירה ביניהם, שהרי הביא את שני המאמרים בסמיכות, זו אחר זו. ובאמת, התמיהה היא עצומה, הכיצד יעלה על הדעת שמשה רבנו בא כעת לתבוע צרכי עצמו ובניו, הלא במשה רבנו אנו מדברים, אותו מנהיג אשר פעמים אין מספר השליך את עצמו מנגד להצלת עמו, והיה מוכן אף לאבד את שמו עבור הצלת העם ("ואם אין מחני נא"), מנהיג כזה שבדאי לא ראה בהנהגה כלי ומכשיר לתועלת עצמו, וכל חייו לא היו עבור עצמו, אלא אין ורק עבור הכלל, בבחינת 'כמדומין אתם ששררה אני נוטן לכם, עבדות אין נוטן לכם' (הוריות דף י'), האם יתכן שכעת בסוף ימיו אין דעתו נתונה אלא להורשת גדולתו לבניו, בהתעלם מצרכי העם?! דברי הכתב סופר מקילים מעט ליישב את הדברים על הלב: תביעת משה שבניו ירשו את מקומו, היא בעצמה באה מתוך דאגה עצומה להמריעת את בניו - כלל ישראל, שכן מי חוץ מבניו שראו הנהגתו, יוכל להנהיג את העם ולהלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד. ועל כך השיבו ה': אכן כדברך, מעלת ה'שימוש' גדולה היא בהנהגת הכלל, ואף בה נתברך יהושע, אך עיקר מעלתו שבגינה ראוי הוא להנהיג את ישראל, היא מסירותו העצומה לקידוש ה', שבאה לידי ביטוי בפרטים הקטנים - בסידור ספסלי בית המדרש. מנהיג כזה בודאי ימסור את נפשו בעבור כלל ישראל, וילמד עליהם זכות לעת הצורך, כפי שנהגת אתה, משה, ועל ידו ירבה כבוד שמים בעולם.

האם גוי מצווה לא להכשיל יהודי

הרב מאיר שולביץ שליט"א

שאלה:

יש לדון האם שייך לדרוש מגויים שלא להכשיל את ישראל, כגון לתבוע מהם ללכת בצניעות ולא בפריצות, [כמובן היכן שיש כח ביד ישראל לדרוש זאת] מחמת שמכשילים לישראל בהרהור.

תשובה:

א. חשבתי לדון להוכיח מפרשתנו, דהנה בפרשתנו כתוב "צורר את המדינים והכיתם אותם כי צררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדין אחותם המכה וגו'" (כה יז יח), ויש לשאול משום מה נתחייבו המדיינים בעונש, הרי גוי אינו מצווה בלפני עוור לא תתן מכשול, ובכלל, הרי היה לישראל לפרוש מהחטא, וגם מדוע לא יפטרו ע"י טענת דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעים.

והנה כתב הרמב"ם בפ"ב מהל' איסורי ביאה ה"י: אבל ישראל הבא על הכותית בין קטנה בת שלש שנים ויום אחד בין גדולה בין פנויה בין אשת איש ואפילו היה קטן בן ט' שנים ויום אחד כיון שבא על הכותית בזדון הרי זו נהרגת מפני שבא לישראל תקלה על ידיה כבהמה, ודבר זה מפורש בתורה שנאמר "הן הנה היו לבני ישראל בדבר בלעם וכל אשה יודעת איש למשכב זכר הרוגו", וא"כ מבואר שמכיון שהם היו תקלה לכן אף נהרגו, וממילא לכאורה בוודאי שאפשר לדרוש מגויה שלא תלך בפריצות ולא תהא תקלה לישראל.

ב. ובעיקר הציווי למלחמה כאן נראה דלא נתחייבו מחמת שעברו או שעשו איזו איסור, אלא בתורת נקמה, ומפורש כן בפסוק נקם נקמת בני ישראל, לתת נקמת ה' במדין, ועי' לשון רש"י (לא, ה) ומשמעו שמיתת משה תלויה ב"נקמת מדין" וכו', ועי' בצפנת פענח פרשת מטות שחקר אם מלחמת מדין היתה כמו כל מלחמה או רק ענין נקמה ונפק"מ אם הותרה יפת תואר וכן אם לויים יצאו למלחמה עי"ש, וברש"י פרשת כי תצא שהמחטיא לאדם קשה לו מן ההורגו ולפיכך אדום ומצרים לא נתעבו ואלו שהחטיאום נתעבו עי"ש שיותר צריך לנקום במכשיל בעבירה מאשר במי שבא ללחום עם ישראל.

ובמדרש תנחומא צורר את המדינים למה כי צוררים הם לכם מכאן אמרו רז"ל הבא להורגך השכם והרגו, משמע דהמדינים עדיין ניכלו ורצו להכשיל את ישראל והיו עדיין סכנה לישראל, והיה מדין הבא להורגך השכם והרגו. אבל לכאורה לפי"ז היה צריך להילחם עמם תיכף, ובמדרש משבח את משה שלא איחר את המלחמה אעפ"י ששמע שמיתתו תלוי בזה ואם היה חייב לעשות המלחמה תיכף אין כאן שום שבח למשה שלא איחר.

ג. ובגדר הדבר נראה לכאורה פשוט דגם בלי לאו דלפנ"ע אסור להכשיל את האחר באיסור, וכמ"ש רש"י בפר' מטות עה"פ ונשא את עונה, הוא נכנס תחתיה למדנו מכאן שהגורם תקלה לחבירו הוא נכנס תחתיו לכל עונשין, ואינו משום לפני עיוור, שהרי היא שוגג, ובמנ"ח מצוה רלב דכשהנכשל שוגג ליכא לפני עיוור, ולכאורה פשוט דזה גם בגוי. אולם שם הוא גרם שיטעה, ועי' רמב"ן דלכן נחשב כאילו הוא נדר ועבר, ויל"ע אם בכל גורם תקלה לחבירו ולא רק באופן כמו שם, אבל בדיני שמים בודאי דחייב

בכל אופן וכמו באין שליח לדבר עבירה דאפ"ה חייב בידי שמים, וברש"י קידושין דמ"ג כתב דהוא משום דגורם לו לחטוא.

ובמסכת שמחות פ"ח עה"פ ונתצתם את מזבחותם מה חטאו עצים ואבנים אלא לפי שבא לאדם תקלה על ידיהם אמר הכתוב ונתצתם, והרי דברים ק"ו וכו' אדם שגורם להחטיא את חבירו ומטהו מדרך חיים לדרך מות על אחת כמה וכמה, וכן בסנהדרין (נה ע"א) מה אילנות שאין אוכלין ואין שותין וכו' אמרה תורה השחת וכו' המתעה את חבירו על אחת כמה וכמה, ועי' תשובות חוות יאיר סי' קפה.

ד. גם מבואר באגרות משה או"ח ח"א סי' צט שיש בזה גם איסור דמסית, ואף שאיסור מסית לחיוב סקילה הוא רק מסית לע"ז, מ"מ לענין האיסור ועונש כלפי שמיא בכל החומר שאין טוענין למסית יש בכל האיסורים, וכדיליף בסנהדרין דכ"ט מנין שאין טוענין למסית מנחש הקדמוני, עי"ש באג"מ (וזה חידוש גדול, ועי' הג"מ ממרים פ"ו הי"ב), ולכן נתחייבו מדיינים גם מדין מסית, ומיושב גם דבמסית אין טוענין לו דברי הרב וכו' וכמבואר בסנהדרין שם, ואף דבמנחת חינוך מצוה תסב דדין מסית נאמר רק לישראל ולא לגוי אבל הרי גם הנחש נענש על כך, וגוי ודאי לא גרע מהנחש, ואף שאין כאן כל הדינים ותנאים של מסית, מ"מ הרי גם הנחש נתחייב בדיני שמים בכך, ונקמת מדין הוה ג"כ כמו בדיני שמים דלא הוה בבי"ד בדיני אדם.

גם עי' בשדי חמד (כללים פאה"ש מע' ג' סי' ו' אות כו, ח"ב דף 36) מספר חסד למשיחו שהשיג על המנחת חינוך דמסית הוה אביזריהו דע"ז, ולכן גם בן נח מצווה בזה, אבל לפי"ז הוא רק במסית לע"ז ולא בשאר איסורים, אבל כאן במדיינים הרי הוה ע"ז וכמבואר בפרק חלק דף קה.

[ובעצם הדבר עיין דברי יואל פרשת בלק דף קט ודף קיח ובפרשת ואתחנן דף נג דלפי דרך הטבע לא היו ישראל נכשלין בזה, רק שהיה מכח הכישוף שהשליט עליהם בלעם בכח כשפיו וכח הסט"א, ועי"ז הגביר והמשיך עליהם כח התאוה, עי"ש באריכות.]

גם יש לציין למש"כ התומים סי' ל"ב סק"ב ופרשת דרכים דרוש ב' (ד"ה ודע עוד) דבן נח חייב ע"י שליח, הרי דלא אמרינן גביה סברת דברי הרב לפטור, אבל עי"ש מה שחילקו בזה. אבל אי"צ לכל זה כי פשוט כמו שנתבאר, ושו"ר בפנים יפות בפר' פנחס ובפר' מטות מש"כ בזה עי"ש.

ה. בספר מנחת אלימלך (סי' יט) ביאר דחטא המדיינים היה כמו שכתב הרבינו יונה (שע"ת שער ג) שהמכשיל את האדם מפני שקשה בעיניו שהזולת עובד את השם הרי זה בגדר שונאי השם, וכפי שהסביר הגר"ח שמולאביץ בספרו שיחות מוסר (פנחס, תשל"ב) שכל מהותה של ע"ז של פעור, להשריש שאין שום ערך שחייבים לכבדו ולהעריכו, ויותר מכך, המציאו שכל עבודתו בביזיון, וכל כמה שמבזין אותו יותר, מעלתם יותר גדולה, וממילא אין כל ענין לעבוד את ד', וא"כ המדיינים במעשיהם נכנסו לגדר של שונאי השם, וע"ז גם בני נח מצוים. ובזה לא נפטר מפני שהיה לו לפרוש או משום דברי הרב וכו', דכל זה נאמר רק בגדר של לפני עוור, אבל לא בגדר של שונאי השם דאז הוא מתחייב על כל פעולותיו בכל גווני...

דיני בין המצרים

הרב משה נאומבורג שליט"א

ימי בין המצרים

הימים שבין שבעה עשר בתמוז לתשעה באב מכונים "ימי בין המצרים", בימים אלו נוהגים מנהגי אבלות על צרות החורבן, שהתחילו ביז' בתמוז שנבקעה בו חומת ירושלים ונמשכים עד תשעה באב שבו חרבו בית המקדש הראשון והשני.

מדוע מכונים כך

איתא באיכה (איכה א ג) "גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה היא ישבה בגוים לא מצאה מנוח כל רודפיה השיגוה בין המצרים". ודרשו חז"ל (איכה א, כט) שהמצרים הוא מלשון צרה, וימים אלו נחשבים לימי צרה שיש למזיקים שליטה.

מהות הימים

ימים אלו הם ימי צער לעם ישראל ונוהגים בהם מקצת מנהגי אבלות על צרת חורבן בית המקדש, וככל שמתקרבים לתאריך החורבן (ט' באב) מוסיפים מנהגי אבלות.

מנהג בני ספרד

דעת השו"ע שאין האבלות חלה אלא מר"ח אב ובשבוע שחל בו תשעה באב מוסיפים מנהגי אבלות, ולכן בני ספרד אינם נוהגים מנהגי אבלות מי"ז בתמוז אלא מר"ח אב בלבד.

ליל י"ז בתמוז

דיני אבלות נוהגים כבר מהלילה, ומן הדין שגם התענית תתחיל כבר מהלילה, אלא היות וקשה לצום הקלו חז"ל לצום רק מהבוקר, והוא קולא שיש בכל התעניות במהלך השנה מלבד ט' באב ויוה"כ.

ומחמת כך אסור להסתפר ולברך "שהחינו" כבר מהלילה, וכן אין לערוך חתונות בליל י"ז בתמוז, ומה שיש שעושים חתונה בליל י"ז היות והתחילו את החופה קודם השקיעה הרי שהתחילו בהיתר ורשאים להמשיכה לתוך הלילה, ויש שכתבו שלכתחילה צריך להתחיל את הסעודה והריקודים לפני השקיעה.

תספורת

מקור הדין

כתב הרמ"א (תקנא, ד) שנהגו להחמיר שלא להסתפר מי"ז בתמוז, האיסור להסתפר בימים אלו הוא "מנהג" ואינו מן הדין. מן הדין האיסור הוא רק מר"ח אב ואילך, כמו שמצינו לענין כיבוס בגדים ולבישת בגדים מכובסים שאינו אלא מר"ח אב ואילך.

והטעם שחמור תספורת מכיבוס, כתב בערוך השולחן (תקנא טז) שתספורת אינו שכיח כמו כיבוס ולכן בט' ימים לא יהא ניכר איסורו, ולכן מאריכין אותו מן י"ז בתמוז.

ויש לדעת שהגם שהוא מנהג, אין כלל מקום להקל בו ולבטל מנהג ישראל.

תספורת ילדים

בשו"ע (תקנא, יד) כתב שאסור לגדולים לספר לקטנים בשבוע שחל בו תשעה באב, ולכאורה לדעת הרמ"א יהיה אסור כבר מי"ז בתמוז, אולם בדין זה הדעות חלוקות. במשנ"ב (ס"ק פב) הביא שדעת האליה רבה שאכן יהיה אסור כבר מי"ז בתמוז, ומאיך הביא את דעת החיי אדם שסבר שגם לדעת הרמ"א שאסור, בקטנים יש להקל ולאסור רק משבוע שחל בו ת"ב, היות וגם לדעת הרמ"א אין זה אלא ממנהגא.

הטעם שקטנים בכלל מנהגי אבלות

מבואר בשו"ע שגם קטן אסור לספרו והטעמים לכך:

א. התרומת הדשן (ס' קנב) והביאו המ"א (ס"ק לא) כתב שהטעם הוא משום "עוגמת נפש", פי' כמו שמצינו בגמ' במו"ק (יד:) שקטן

שמת אביו קורעין את בגדיו, משום עגמת נפש, ופי' רש"י שם שיבכו הרואים וירבו בכבוד המת, ממילא ה"ה גם כאן שבכך שיראו את הקטן לא מסופר יגרום צער החורבן לרואים.

ב. בפרמ"ג (א"א ס"ק לח) כתב שטעם האיסור לספר משום חינוך, דהיינו שיש לחנכו בגיל קטן שיתרגל למצוות שיוכל לקיימם כשהיה גדול, ולפי"ז דווקא קטן שהגיע לגיל חינוך.

קטן פחות מגיל שש

בשעה"צ (ס"ק צא) כתב שהנפק"מ בין הטעמים הנ"ל יהיה בפחות מגיל חינוך שלטעם של "חנוך באבלות" יהיה מותר לספר ילדים בפחות מגיל שש, ואילו לטעם משום "עגמת נפש", גם בגיל קטן מאד יהיה אסור לספר.

קניית דברים חדשים

קניית דברים לא נאסרה בשלשת השבועות אלא מר"ח אב ואילך, שכן האיסור מחמת שמחה ורק מר"ח אב ממעטין בשמחה, אולם דברים שהם יקרי ערך שמחמתם יהיה צריך לברך ברכת שהחינו אסור לקנותם, היות ולא מברכים ברכת שהחינו בימים אלו.

רחיצה בים

מן הדין אין איסור ללכת לים היות ואיסור רחיצה לא נאמר אלא מר"ח ואילך, אלא שיש שנמנעו ללכת היות ובימים אלו יש להזהר ביותר מכל דבר שיש בו חשש סכנה.

ואף שברחצה בים יש בזה משום שמחה, אך מן הדין אין איסור של שמחה מסוג זה, וכל איסור שמחה שנאמר הוא דווקא שמחה ע"י שיר וכלי שיר, קניית חפצים וכיו"ב.

ויש שרצו לומר שמי שהלך קודם י"ז בתמוז יכול להמשיך ללכת, אבל מי שלא הלך קודם אסור, היות ואין ראוי "להרבות בשמחה", ויש לציין שלדבר זה אין מקור בפוסקים, אבל מצד הסברא אפשר להבין חילוק זה.

דברים המצריכים ברכת שהחינו

בשו"ע (תקנא, יז) כתב: "טוב להזהר מלומר שהחינו בבין המצרים", דהינו מי' בתמוז ואילך לא יאמר שהחינו, והטעם בזה אינו מחמת דיני אבלות, שהרי אבל מותר בברכת שהחינו, אלא היות וימים אלו הם ימי פורענות ולא ראוי לומר ברכה זו שהנוסח שבה "לזמן הזה" והרי כאילו אומר שהחינו וקימנו לימי הפורענות.

ולפי"ז כל דבר המצריך ברכת שהחינו יש להמנע ממנו, ובכלל זה אכילת פרי חדש, לבישת מלבוש חשוב (כמו כובע או חליפה), או קניית חפצים יקרי ערך.

אולם בקניית חפצים אם קונה עבורו ועבור ביתו (שהשמחה אינה רק עבורו) יכול לקנות, היות והברכה היא ברכת "הטוב והמטיב" ולא ברכת "שהחינו".

ברכת שהחינו בשבת

יש מן הפוסקים שכתבו שבשבתות של בין המצרים יכול לברך ברכת שהחינו, ובמשנ"ב (ס"ק צח) הכריע כמותם, בצירוף דעת הגר"א שאיסור של ברכת שהחינו אינו אלא "חומרא יתרא", לכך בשבת יש להקל, ולפי"ז יכול לקנות פרי חדש ולאוכלו בשבת.

שהחינו בראש חודש אב

בשער הציון (ס"ק צט) הביא בשם הרע"א שדין ראש חודש כשבת, וכשם שבשבת יכול לאכול פרי חדש יכול גם בר"ח, ולפי"ז הגם שר"ח יוצא ביום חול רשאי לאכול פרי חדש...

כוח האשה לחזות פני עתיד

הרב נחום יוסף נחם שליט"א

א. בפרשתנו, אנו עוסקים בבנות צלפחד בן חפר למטה מנשה בן יוסף. רואים אנו, כיצד "ותקרבן... מחלה נועה וחוגלה ומלכה ותרצה", עומדות הן ומרצות בשטף את דבריהן בפני משה רבינו, בפני אלעזר הכהן ובפני נשיאי העדה. "אבינו - מת במדבר. והוא לא היה בעדת קורח הנועדים על ה', כי בחטאו מת, ובנים - לא היו לו." אחר פתיחה זו, הינן ניגשות להרצאת דבריהן - טענתן: תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו!

מעלות רבות נקשרו בשמן של בנות צלפחד. "ראויה היתה פרשת נחלות להיכתב ע"י משה וזכו בנות צלפחד ונאמרה על ידם" (ב"ב ק"ט). כמו כן מצינו שחז"ל הפליגו בשבחן: "חכמניות היו, דרשניות היו צדקניות היו". מצינו אף בלשון התורה התייחסות מפורשת לטענתן, בנוסח "כן בנות צלפחד דוברות", וכפי שדקדק בזה הרש"ר הירש שהביטוי "כן" (- בנות צלפחד דוברות) "מתאר את אופיה של הרצאה ושל הצגת דברים. בנות צלפחד אמרו את מה שראוי היה להאמר, דבריהם מתאימים לאמת וצדק".

ב. חז"ל, בסוגיות הגמ' בפרק 'יש נוחלין', העוסק בדיני ירושה, מדגישים את הדקדוק ההלכתי שעמד מאחורי דבריהן: "אם כבן אנו חשובין, תנה לנו נחלה כבן, ואם לאו - תתייבם אימנו!" הן אף השכילו לשאול ולהציג את דבריהן בפני משה בעת המתאימה: "חכמניות היו, שדיברו לפי שעה [בזמן המתאים], דאמר רב שמואל בר רב יצחק מלמד שהיה משה רבינו יושב ודורש בפרשת יבמין, אמרו לו 'אם כבן אנו...'"

והנה, הגמרא (שם) מבארת את הספק שעוררו בנות צלפחד. שכן, עיקר דיני נחלות ידועים היו למשה רבינו מסיני, וספקו היה לגבי חלק הבכורה של צלפחד בנכסי חפר אביו. שהנה, קי"ל ד"אין הבכור נוטל בראוי כבמוחזק" והספק היה לגבי ארץ ישראל: אם הינה מוחזקת בידי עם ה', או רק 'ראויה' לבוא לידם.

אמנם, לאורך כל הדיון התורני הער, תוך כדי המשא ומתן שנערך אז ע"י דיני ישראל, החל בשרי החמישים ושרי העשרות (כמבואר במדרש רבה "באו לפני שרי עשרות תחילה... באו אצל שרי חמישים... וכן לשרי מאות וכן לשרי אלפים וכן לנשיאים..."), ועד למשה רבינו, המקריב משפטן לפני ה' וזוכה למענה מפי הגבורה, נראה שאפשר לשמוע את הצליל העדין הנלוו לדיני הירושות וחלוקת הקרקעות, והוא - קול החפץ והרצון, בארץ נחלת ה', הבא כתשובה למאיסה בארץ חמדה, שנעשתה ע"י העם בימי חטא המרגלים.

ג. אולי אף ניתן לשמוע פן נוסף בתוך דבריהן: "אבינו מת במדבר. והוא לא היה בעדת קורח הנועדים על ה'...", ודרשו חז"ל "בתוך העדה - זה עדת מרגלים, הנועדים על ה' - אלו מתלוננים, בעדת קורח - כמשמעו", הרי כאן התנערות מחטאי דור המדבר, אשר בעקבותיה מסקנה מעשית: "תנה לנו אחוזה בתוך אחי אבינו". ע"י ההיאחזות בנחלת חמדת אבות, תבוא לידי סיפוקה התביעה "למה יגרע שם אבינו מתוך משפחתו".

עודנו אוחזים באותו חומש העוסק ב"וימאסו בארץ חמדה", והנה מופיעות ועולות מחלה, נועה, חוגלה מילכה ותרצה ותובעות זכות חלוקה עבורן בתוך החלוקה הקיימת של הארץ, ההבטחה אודות הארץ לובשת צורה ממשית, מעשית. דיונים אודות חלקן של נקיבות בירושה ונחלה, העמקה באופן החלוקה - לפי יוצאי מצרים, לפי באי הארץ, ההבחנה שבדרך כלל חיים יורשים את המתים וכאן: "מתים יורשים את החיים" כמבואר בגמ' בבבא בתרא, ובמיוחד - הנידון (ממש 'הלכה למעשה') אם הארץ 'ראויה' היא או 'מוחזקת' - והמסקנה: מוחזקת היא בידינו!

ד. עם ישראל עודנו עומד במדבר, זה לא מכבר כשלו בחטא מי מריבה, רבבות מישראל נפלו במגיפה על דבר פעור, השפעת חטא המרגלים - שאירע אומנם לפני כארבעים שנה - עודנה ניכרת היטב, כאשר הבנים רועים את חטאי האבות במדבר למשך ארבעים שנה, חווים בכל תשעה באב מחדש את מותם של עוד

חמישה עשר אלף איש מתוכם, והנה - באות בנות צלפחד וגורמות למשא ומתן הלכתי-ממוני אודות קרקע בלתי מסוימת הנמצאת מעבר לירדן, בזכותן מתחדשת פרשת נחלות אשר דרך הלכותיה - ("והעברת את נחלת אביהן להן" - זו חלק בכורה) - אנו למדים שארץ ישראל מוחזקת היא, וכאילו נכנסו כבר לתוכה, ירשוה ונחלוה דמי!

אין זו רק שאלה בהלכות ממונות ונחלות, זוהי דרישה עמוקה לציון, וביטוי מקדים לריצוי לאבניה וחיינו עפרה!

מצאנו במדרש דברים המתייחסים לפן זה של פרשת בנות צלפחד (מלבד הדיון והחידוש ההלכתי, המבואר בפרק יש נוחלין) וז"ל: "ותקרבנה בנות צלפחד, אותו הדור היו הנשים גודרות מה שאנשים פורצים. שכן, אתה מוצא שאמר להן אהרן (שמות לב) 'פרקו נזמי הזהב אשר באזני נשיכם' ולא רצו הנשים, ומיחו בבעליהן, שנאמר 'ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב' וגו', והנשים לא נשתתפו עמהן במעשה העגל, וכן במרגלים שהוציאו דיבה (במדבר יד) 'וישובו וילינו עליו את כל העדה' ועליהם נגזרה גזירה שאמרו 'לא נוכל לעלות', אבל הנשים, לא היו עמם בעצה שכתוב למעלה מן הפרשה (במדבר כו) 'כי אמר ה' להם מות ימותו במדבר ולא נותר מהם איש כי אם כלב בן יפונה' - איש ולא אשה! על מה (בגלל) שלא רצו ליכנס לארץ, אבל הנשים קרבו לבקש נחלה בארץ לכך נכתבה פרשה זו סמוך למיתת דור המדבר שמשם פרצו האנשים וגדרו הנשים" (מדרש רבה פנחס פר' כ"א).

(עוד למדנו על כח בטחונן החזק בה', שלא מיהרו לינשא פחותות מגיל 40 - על אף הסיכון הכרוך בכך לאפשרותן ללדת - וזאת עקב בטחונן: "בטוחות היו בצדקתן שיעשה להן נס כיוכבד" - רשב"ם ב"ב קי"ט ע"ב).

ה. מאידך, מצינו כח נשי זה של הכנה נפשית לקראת העתיד, מתוך ראית המציאות נכוחה, בצד ההפוך של המטבע. כוונתנו לימי חורבן ירושלים, אשר זכרם ממשמש ובא, בהמשכו של חודשנו, ירח תמוז. מאות שנים קודם החורבן, מוצאים אנו את ישעיהו הנביא עומד ומתנבא על 'בנות ציון'.

בניגוד לעם בכללותו, אשר לא האמין כי יבוא צר ואויב בשערי ירושלים, 'אותן בנות ציון' (אשר כינוי זה בא לציון אותן כעת לשלילה ולתיעוב) מבינות היטב את גודל החורבן העומד לבוא, ואדרבה - מכינות עצמן לקראת פיקודו הבכיר של נבוכדנאצר, העומד לעשות בירושלים כבשלו ולשלו בה שלל וביזה.

"ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון ותלכן נטויות גרון ומשקרות עיניים... ושפח ה' קודקוד בנות ציון...". ומבואר בחז"ל שהיו אומרות "שר (בבלי) רואה אותי ונוטל אותי", ואכן, כך אירע. בתחילה נטלו שרי נבוכדנאצר להיות להם לנשים, עד עונשן הנורא אשר גרם לשרי נבוכדנאצר למאוס בהם "ומשליכין אותן לארץ מעל קרונות שלהם". הרי כאן להפך, 'דרישת הגלות' והכנה נבגדת לקראת חורבן ישראל וסילוק השכינה מעם ה', מבט מציאותי כלפי החורבן העתיד לבוא - תוך כדי הפניית עורף לקב"ה, אשר העניש והזהיר מראש, למען לא יצטרך ה' לנאוף, מכעס בניו ובנותיו!

'זה לעומת זה עשה האלוקים', יה"ר שנזכה לעשות את ההכנות הדרושות מצידנו לקראת ביאת משיח, לחוש ולשמוע את קול דודנו דופק, אשר הנה הוא עומד אחר כותלינו, משגיח מן החלונות ומציף מן החרכים לגואלינו, ונזכה "להאמין ולאמת (האל"ף בפתח) שיבוא... ושיהיה לו יתרון ומעלה וכבוד על כל המלכים שהיו מעולם!" (לשון הרמב"ם ב"ג עיקרים, בפירושו לפרק חלק). ובזכות נשים צדקניות - המצפות ומייחלות, מתפללות ודורשות את הגאולה השלימה - ניגאל, בב"א... 🌞

שאל את הרב

פרשת פנחס

נערך ע"י הרב אברהם משה רוט שליט"א

שאלה:

בקהילתנו נוהגים לזמר בשבתות בין המצרים 'לכה דודי' ומזמורי קבלת שבת בניגונים של שירת 'ובנה ירושלים' ותחזינה עיננו וכדומה.

השנה, חל י"ז בתמוז בשבת קודש והצום נדחה כמובן ליום ראשון, י"ח בתמוז, ונתעורר דיון בין החזנים כיצד לנהוג בשבת זו, שבת י"ז בתמוז, האם נחשב שכבר החל 'בין המצרים' ויש לנהוג בה ניגוני בין המצרים, או שכיון שנדחה צום י"ז בתמוז הרי עדיין לא התחילו ימי 'בין המצרים'.

יורנו המורה ושכרו מן השמים.

תשובה:

א. המגן אברהם בסימן תקנ"א ס"ק מב כתב דאף הסוברים שאין לברך שהחיינו בשבתות בין המצרים מ"מ בשבת שחל בה י"ז בתמוז מותר לברך שהחיינו, ומבואר דס"ל שבשבת זו עדיין לא החלו ימי בין המצרים כיון שעדיין לא הגיע יום התענית של צום הרביעי.

ב. לפי"ז הקשה ידידנו עוז הגאון רבי משה יונה הרטמן שליט"א [במאמרו הנפלא בגליון זה לפרשת בלק] על דברי האגרות משה שדן האם להתיר נישואין בליל י"ז בתמוז, ואחרי שצייד להיתר מכמה פנים, הוסיף "אמנם בי"ז בתמוז שחל בשבת קודש ונדחה ליום א', פשוט לענ"ד שיש לאסור נישואין במוצאי שבת (ליל הצום) משום דדיני בין המצרים חלו עוד בשבת דיש מהם שנוהגין גם בשבת". והוא פלא, הרי כתב המג"א הנ"ל דמותר לברך שהחיינו בשבת זו. והניח ידידנו קושייתו בצ"ע.

ג. אכן צריך לדעת שיש כמה וכמה שחלקו על המג"א בזה, ובתוכם בעל הכנסת הגדולה בספרו בעי חיי, והיעב"ץ במור וקציעה (הובא בברכי יוסף), שכתבו שלא לברך שהחיינו בשבת זו. והגדיל לעשות באשל אברהם מבוססאטש שכתב שלא לישא אשה בערב שבת זו אלא אם כן יזהרו מאד שיהיה היחוד קודם בין השמשות, כי אף שמצד איסור קנין בשבת הקלו בבין השמשות בשמחת הנישואין, מכל מקום אולי תקופת בין המצרים כוללת גם את בין השמשות, עיי"ש.

ד. וביותר מצאנו בשדי חמד שהביא מספר זכור לאברהם שאדרבה בשבת זו יש להחמיר יותר, דאף להמתירים לומר שהחיינו בשבת מכל מקום כשחל י"ז בתמוז בשבת חמיר טפי דבשאר שבתות הוא רק בין המצרים, ואין אותו היום עצמו ריע מזליה רק שעומד בין שני ימים רעים, אבל י"ז בתמוז עצמו ריע מזליה ויום רע ומר הוא ואין שייך לומר שהגיענו לזמן הזה, אף דמפני כבוד השבת אין מתענים בו מ"מ עיצומו של יום רע הוא, עכ"ד.

ה. אך לא מסתבר שהאגרו"מ העלים עיניו מדברי אדונינו המגן אברהם מחמת שיטות הללו, ולא הזכיר שכל דבריו תלויים בנידון הנ"ל.

ו. ויותר נראה להעמיס בכוננת האגרות משה, דאף אמנם שבשבת עצמה עדיין לא חלו שום דיני בין המצרים, מ"מ במוצאי שבת כבר נחשב שהוא באמצע בין המצרים, דהוא 'ליל י"ח תמוז' ולא 'ליל י"ז בתמוז'. והעומק בזה, שאין נחשב שבשנה כזו מתחיל בין המצרים בי"ח, אלא לעולם הוא מתחיל בי"ז, אלא שבזמן שבת י"ז בתמוז יש כאן הפקעה מזמן בין המצרים.

ז. אלא דזה גופא צריך להבין מדוע שתהא שבת י"ז בתמוז מפקיעה מבחינת בין המצרים יותר משאר שבתות בין המצרים.

ח. ויש לבאר הדבר עפ"י מה שלימדנו כמה פעמים רבינו דניאל בלסקי שליט"א אשר בעצם יום י"ז בתמוז היה אמור להיות היום החשוב ביותר מאז בריאת העולם, שכן אז היה משה צריך להוריד את הלוחות הראשונות לישראל, והיו קונים את התורה בקנין גמור ומוחלט אשר לא היתה שולטת בו יותר שום שכחה והפסד, והיה העולם מגיע לתיקונו בשלימות. אלא שערבב השטן ונתקלקלו ישראל ונשתברו הלוחות, אך בכל שנה ושנה אנו מצפים ומקווים שבאותו היום נשוב ונזכה להורדת הלוחות בשלימות, בגמר ארבעים יום לקבלת התורה בחג השבועות, כפי שהיה ראוי להיות מלכתחילה. והרי ידוע מהספרים הקדושים שבשבת קודש יש לנו אחיזה בעולם שקודם החטא, וממילא כאשר חל י"ז בתמוז בשבת יש לנו איזו השפעה מבחינת הורדת הלוחות הראשונות, שהיא מהותו האמיתית של יום י"ז בתמוז. עכ"ד רבינו שליט"א.

ט. נמצא לפי דבריו ש'שבת י"ז בתמוז' מפקיעה בעצם עניינה את ענין החורבן ו'בין המצרים' אשר שורשו בשבירת הלוחות בבין המצרים, דאדרבה, בשבת זו אנו מעוררים את בחינת הורדת הלוחות בשלימותם, ולכן דוקא שבת זו כוחה גדול להפקיע מכל וכל דיני בין המצרים יותר משאר ג' שבתות דבין המצרים.

י. עוד יש להוסיף, לדברי הגאון הישיש רבי נטע גרינבלט שליט"א בספרו 'כריח השדה', שביאר עפ"י דבריו רש"י על הפסוק בירמיה מקל שקד אני רואה: "מדרש אגדה השקד הזה הוא משעת חניטתו עד גמר בישולו עשרים ואחד יום כמנין ימים שבין שבעה עשר בתמוז שבו הובקעה העיר לתשעה באב שבו נשרף הבית". הרי שיש עניין מסויים שיהיו ימי האבלות מתחילתם עד סופם כ"א ימים, כמהירות צמיחת השקד, ולכן בשנה זו שנמשכים ימי בין המצרים עד יום י' באב [שהרי בשנה זו גם תשעה באב חל בשבת ונדחה לראשון] ממילא אינם מתחילים אלא בי"ח תמוז כדי שיהיו רק כ"א ימי אבלות, כמהירות צמיחת השקד. עכ"ד.

יא. וכן מבואר מתקנת חז"ל שיהיו 'תלתא דפרענותא' אף בשנה זו, ולא הוסיפו הפטרה מיוחדת לשבת זו, וכן מבואר מדברי הספרים הקדושים שהאריכו שג' שבתות בין המצרים הינם כנגד ג' הרגלים [ונאריך בזה בל"ג בשבוע הבא], ומבואר שיש עניין מסויים דוקא ב'שלושת שבתות בין המצרים' ואילו שבת זו איננה בכלל שבתות הללו, ואדרבה, יש בה איזו אחיזה בדרגה של קודם הקלקול והחורבן, כמו שלימדנו רבינו שליט"א.

יב. איתא בפני מנחם: כשחל פעם י"ז בתמוז בשבת הורה כ"ק אא"ל (רבינו האמרי אמת ז"ע) לומר 'על נהרות בבל' קודם ברכת המזון... ומדוע אמר זאת דוקא בי"ז בתמוז שחל בשבת? מה שייכות יש לזה לשבת? והרי אדרבה בשבת הכל טוב ואין אבלות כלל, ואפילו בתשעה באב שחל בשבת מותר ללמוד תורה? אולם יתכן לפי ששבת מיני מתברכין כל שיתא יומין כדאיתא בזוה"ק ושבת משפיעה שמחה, ובכח השמחה של השבת ובכח התורה יכולים להבקיע כל המיצרים של שלושת השבועות, עכ"ל.

יג. אדמו"ר מביאלא זי"ע אמר 'טוב עין הוא יבורך', אם חל י"ז בתמוז בשבת, טו"ב בגימטריא י"ז, והשבת נקראת טוב עין, הוא יברך, 'כי מלחמו נתן לדל' שהוא המברך כל ימי החול. עכ"ד.

יד. בערש"ק בלק תשי"ז, כשחל י"ז בתמוז בשבת קודש, פנה רבינו האמרי חיים זי"ע אל החסיד ר' יחזקאל רונצוויג ז"ל בעת שעלה לתפילת קבלת שבת, ואמר לו: "אין זה 'קונץ' להיות שמחים ב'שבת שירה', אולם כאשר מגיעה 'שבת י"ז בתמוז' דוחים הכל, למחר ומשמחת שבת אין מרפים! אמנם יש להיות שבורים אך לא עצובים!".

מדור אחודה חידה

שאלות בפרשת בלק

א היכן יש רמז בפרשה לדברי הגמרא ב"מ פ"ה, שכל שהוא תלמיד חכם ובנו תלמיד חכם ובן בנו ת"ח, אין התורה פוסקת מזרעו.

ב מה המקור והטעם שכל המשתתף בברית מילה מוחלין לו על כל עוונותיו.

ג מה המקור בפרשה לדין שכתב הרמ"א בסו"ס מב שמי שמגדל יתום בביתו וכתב עליו בשטר 'בני', או היתום כתב עליו 'אבי' או 'אמי', לא נקרא שטר מזויף.

ד האם גורל יש בו הכרעה מן השמים, וזהו כעין השגחה.

ה מה הטעם משה לא הכריע במעשה דבנות צלפחד (מלבד הטעם שנענש על שאמר כל הדבר הקשה יביאון אליי).

ו למה יגרע שם אבינו, וברש"י כתב 'אם איננו כבן - תתייבם אמנו', צ"ע הא אביהן היה מקושש שחילל שבת בפרהסיא והרי הוא כמומר שאינו זוקק ליבום, כי לא יכול להקים לאחיו שם.

ז איזה אבר בגוף נברא בצורה מסוימת כדי לעזור לאדם להמנע מחטא מסויים.

מדור ידיעת ההלכה

ח **חידוד - בסיס לדבר האסור הנעשה ע"י אורח.** ר' יעקב וב"ב התארחו בשבת בבית משפ' גורן וקבלו חדר לשימושם. לפני הדלקת נרות שבת לקח ר' יעקב כסא, העמיד אותו בפינת החדר ושם עליו את ארנקו, הטלפון הנייד שלו ושאר מוקצים שהיו לו, מתוך כוונה שהם יישארו על הכסא עד מוצאי שבת. בשבת בצהריים הגיעו בהפתעה אורחים נוספים לבית משפ' גורן והתעורר ויכוח האם מותר לרב גורן להוריד את המוקצים מהכסא, בצורה המותרת (טלטול מהצד או טלטול בגופו בשינוי) ולהשתמש בכסא, או שמאחר ובבין השמשות היה על הכסא מוקצה מתוך כוונה שיישאר שם עד מוצאי שבת, הפך הכסא לבסיס לדבר האסור ואסור להשתמש בו גם כשהמוקצה כבר לא עליו (כדין בסיס). מקרה דומה היה באותה שבת בבית משפחת באום, בביתם התארחו ר' יוסף וב"ב וקבלו חדר לשימושם, וגם הוא, לפני הדלקת נרות שבת, לקח כסא, הניח אותו בפינת חדרו ושם עליו אותם הפריטים כנ"ל מתוך כוונה שישארו עליו עד מוצאי שבת. גם למשפ' באום הגיעו אורחים בהפתעה והם זקוקים לכיסא שבחדרו של ר' יוסף. כיצד ייתכן שהכסא בבית משפ' גורן הפך להיות בסיס לדבר האסור ואין אפשרות לטלטלו ולהשתמש בו, לעומת הכסא בבית משפ' באום לא הפך לבסיס ומותר לרב באום להוריד את חפצי המוקצה ממנו בצורה המותרת, ולהשתמש בו, מדוע? (הרב גורן והרב באום לא ידעו שאורחיהם יניחו דברי מוקצה על הכסאות).

כללי השתתפות: את התשובות ניתן לשלוח למייל - עד ראש חודש אב, כל תשובה היא מזכה בזכות להכנס להגרלה ע"ס 500 ₪ מידי חודש, 2 פרסים יוגרלו בין שולחי מדור משיב כהלכה, המדור מתפרסם גם בעלון נוסף, נא לשלוח פרטי השולח יחד עם התשובות, לפרטים נוספים ניתן לפנות במייל info@rhshul.org. גם ילדים ששמעו את התשובות מגדולים יכולים לשלוח.

והגדת לבנך

הרב שמחה גרופמן שליט"א

שם טוב - שם מצויין

"אבא, יש לי שאלה."
"שאל, חיים."

"מה היה שמו של פינחס?"
אביו של חיים מהרהר לרגע.

"נראה שאתה מתכוון למדרש (ילקוט) שאומר שה' שינה את שמו לאליהו."

"בדיוק כך, אבא. וזה מוביל אותי לשאלה אחרת: מדוע קיבל שם אחר?"

"זהו נושא עמוק מאוד, חיים. הגאון מוילנא מדבר על כך בתחילת

פרשת השבוע הזה. שם הוא השתקפות של נשמת האדם. כאשר

אדם עושה מעשים טובים, הוא מחדש את נשמתו. לנשמה

המחודשת הזאת יש שם חדש. ולכן לאבותינו היה יותר משם אחד:

אברם היה לאברהם, יעקב היה לישראל."

"נושא מרתק באמת. כיצד מעשים טובים מחדשים את נשמותינו,

אבא?"

"הנשמה היא נושא עמוק שאפשר ללמוד אותו שנים, חיים. אך

אפילו בעולם שלנו אנו רואים ששם משקף את מעשיו של האדם.

כשיש למשפחה 'שם טוב', הדבר משקף את הישירות שלהם, את

מעשי החסד שלהם, הידע בתורה, או מידות טובות. חברה זוכה

ל'שם טוב' כאשר היא מספקת מוצרים ושירותים טובים ומהימנים.

פינחס רומם את נשמתו, זוכה בשל כך לשמו החדש, אליהו,

כאשר שכך את חמתו של ה' ועצר את המגיפה שהלכה והשמדה

את עם ישראל."

"האם יש בכל זה לקח עבורנו, אבא?"

"כן, חיים. אנחנו תמיד מנסים לקיים כמה שיותר מצוות. אנחנו

יודעים שנזכה בשל כך לשכר גדול בעולם הבא. כעת אנו יודעים

שיש עוד יתרון בקיום מצוות. המצוות של אבותינו הביאו להם

נשמה חדשה ושם חדש. גם אם לא נגיע לידי כך, הרי המצוות

שנקיים יכולות לתת לנו שם טוב. אנשים ישמעו את שמנו, וידעו

שאנחנו אנשים ישרים, העובדים את ה' בכל לבנו."

